

Gyurác Ferenc

KONFERENCIA A VÁLSÁGRÓL

Nyugat-magyarországi Egyetem–Savaria Egyetemi Központ, Szombathely, 2009. február 12.

„Mit oltalmaztunk, nincs jelen,
azt most már támadóink védik.”

József Attila

Az ISES Alapítvány, a Vas Megyei Munkaadók és Gyáriparosok Szövetsége és a Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központjában (NYME–SEK) működő Társadalomtudományok és Európa-tanulmányok Intézete – a szombathelyi önkormányzat támogatásával – sok hallgatót vonzó, érdekes (címe alapján egy sorozat kezdetének látszó) konferenciát rendezett a következő címmel: *Világválság – magyar válság I. Az üzleti világ és a civil társadalom javaslatai.*

A cím nem pontosan tükrözte azt, ami a rendezvényen végül megvalósult. Dr. Kondor Jánosnak, a Vas Megyei Munkaadók és Gyáriparosok Szövetsége elnökének és Prof. Dr. Míszlivetz Ferenc egyetemi intézetigazgatónak a válság-problematikát elővezető megnyitója után, a rendezvény első részében öt előadást hallhatott a szép számú (főként diákokból álló) közönség:

Dr. Pogácsa Zoltán egyetemi docens a válság három szintjét (1. a globális válságot, ezen belül a környezeti bajokat, a szegénységet és a gazdasági válságot, 2. a rendszerváltás válságát, 3. a magyar válság sajátosságait) vette szemügyre. Érdekesnek ígérkező, lendületes előadása idő hiányában inkább csak a helyzet drámai voltának érzékeltetésére és az esetleg még éledező reménykedés eloszlatására – „nem lesz felzárkózás” – lehettek elegendők. Nem árulta el, milyen tapasztalatok alapján gondolja, hogy ma még a hétköznapi polgár is úgy látja, hogy „de jó, hogy volt a rendszerváltás”, mindazonáltal amit például Bogár László legalább 6–7 éve „a rendszerváltás rendszerének válsága”-ként nevez meg, és most Pogácsa is „a rendszerváltás válságá”-nak mondott, azt szerény hétköznapi (városi és falusi) tapasztalataink szerint a tudományos kutatással nem foglalkozó, „egyszerű” emberek többsége sokkal régebb óta érez vagy tud. Sőt, népünk többsége eleve gyanakvással fogadta az „új” rendet, s ebben, sajnos, nem is tévedett. Ám az előadónak meg igaza lehet abban, hogy a mai gazdasági bajok legnagyobbja az alacsony foglalkoztatottság, és hogy változtatni kell az oktatási rendszeren. Csakhogy abban is igaza van, hogy a magyar válság leginkább nem gazdasági, hanem szociálpszichológiai természetű (kíváncsiak lettünk volna ennek kifejtésére), és hogy a sokféle mai megalázottságunk igazi oka az, *hogy a magyar emberek mindezt megengedik.* Az adott közegben rendkívül radikálisan hangzó mondat szintén sok-sok kérdésnek nyitott volna utat, ezt azonban részben az időhiány, részben a szabad szót mára ismét lehetetlenné tevő, zsarnokivá váló taburendszer torlaszolta el.

Dr. Kovács Péter, a Nyugat-Dunántúli Regionális Munkaügyi Központ szakmai főigazgató-helyettese hangsúlyozta, hogy eddig az EU-nak nem volt foglalkoztatási politikája, hazánk helyzetét pedig négy tényező nehezíti: kívül rekedtünk az euro-zónán, adósság- és költségvetési válságban vagyunk, nagy az export–import-függőségünk, végül bizalmi válság bénítja az életet. A szakképzés kiemelkedő fontossága a mostani helyzetben különösen szembetűnik.

Györffy Gábor, az ISES Alapítvány képviselőjében, úgy vélekedett, hogy érdemes a gazdasági válság gyökereire is némi pillantást vetni. Olyan epizódokat sorolt fel a nyugati gazdasági és hatalmi rendszernek a XX. század elejétől máig tartó történetéből, amelyek arra utalnak, hogy a világ nagy gazdasági és pénzügyi válságait, nemkülönben a hatalmi tér

átrendeződéseit (ne kertetjük: világháborúkat és békediktátumokat) a liberalizmus és a népfelség álságos kulisszái mögött valójában néhány jól körülhatárolható és azonosítható (Györffy meg is nevezte némelyiküket) amerikai centrumú érdekcsoport gátlástalan érdekérvényesítése váltotta ki. A ma valószínűleg végső válságba került világrendszer létrehozásának egyik legfőbb szimbolikus – és egyúttal valóságos – eseményeként a híres-hírhedt Breton-Woods-i egyezményt (1944) említette, amelyet követett a Valutaalapnak, a Világbanknak és az ENSZ-nek – egy megvalósítandó világkormányhoz vezető út stációjának – létrehozása.

Feltűnő volt, hogy ezt a gondolatsort, amelyet az uralkodó balliberális diskurzus mindközönségesen összeesküvés-elméletnek szokott bélyegezni, s ekként félresöpörni és kiátkozni, a konferencián elnöklő, a fősodori paradigma jeles képviselőjeként ismert Mislivetz professzor semmilyen érdemi kommentárral nem látta el.

Kovács Vince, a Vas Megyei Kereskedelmi és Iparkamara elnöke a mai magyar gazdasági helyzetre összpontosító előadásában a kormány felelősségi körébe tartozó döntéseket hiányolt. A kis- és középvállalkozások szemszögéből szólt, amelyeknek a nagyokénál nagyobbak az adóterhei, s így nagy vesztesei a válságnak. A válságkezeléshez szükséges a nagy elosztórendszerek felülvizsgálata, az érdemi kiadáscsökkentés. A költségvetés 2–3%-át kitevő megtakarításra volna szükség, amelyet a gazdaság élénkítésére kellene fordítani. Az önbizalomhiányon túllépve ideje felismerni, hogy magunknak kell a problémáinkat megoldani, s ennek érdekében egyezségekre van szükség a gazdaság és a politika között.

Prof. Dr. Mislivetz Ferenc, előadásának tiszteletre méltó vonásaként, ugyan többes szám első személyben, de elismerte a most válságba került világrenddel kapcsolatos korábbi illúziókat. A Györffy Gábortól emlegetett 1944-es egyezményről eufemisztikusan megjegyezte, hogy az „új lehetőségeket biztosított”, ám csöppet sem mentegette, hogy „azt gondoltuk, hogy ez a lehető világok legjobbika”, s hogy a neoliberais modell 1990–91. évi győzelme után pedig „elhittük, hogy ez a jó”. A hallgató szívesen vette volna annak elismerését is, hogy akadtak, nem is kevesen – egyes konzervatívoktól vagy magától a katolikus Egyháztól kezdve némely baloldaliakig vagy „populistákig” akár, még Európában is, nemhogy más földrészeken –, akiknek a kilencvenes években sem voltak illúzióik, és például Fukuyamát akkoriban sem tartották többnek egy Heller Ágnesbe ojtott Révai Józsefnél, Bokros Lajost pedig két pofonnal felcicomázva visszazavarták volna a kisegítő iskolába, a „jobb későn, mint soha” szellemében örvendeni lehet az elhangzottaknak is. S bár Mislivetz nemzetközi kitekintésével távolról sem rendelkezünk, kételkedve hallottuk, hogy „forradalom van Amerikában”, ám osztoztunk az erőszakos út kilátása miatti szorongásában. Nem osztoztunk viszont ama „Breton Woods”-iánus aggodalomban, mely szerint „a világnak ma nincsen vezetése”. Beérnénk átmenetileg azzal is – s továbbra sem aktuálpolitikáról beszélünk, mert annak e folyóirat még ezen rovatában sincs helye –, ha Csonka-Magyarországnak lenne...

A konferencia további folyamán néhány gazdasági szakember többé vagy kevésbé érdekes hozzászólása hangzott el. Kivált a gyakorlati észrevételeknek örülhettünk, és annak, ha érlelődni láttuk a felismerést: nem egyszerű gazdasági válság szakadt ránk, s ezért a „megoldás” sem érhető el pusztán gazdasági eszközökkel. A válság egzisztenciális, történetfilozófiai, ontológiai, antropológiai, morális stb. vetületeiről – nem is szólva a valóban (értsd: szívében is, nemcsak nyelvében) magyar értelmiségre leginkább tartozó problémáról: a magyar élet folyamatban lévő felszámolásának határozott megakadályozásáról – azonban nyilván egy vagy több másik tanácskozás szólhat. A mostani a maga hiányosságai ellenére sok értéket hordozott, és dicséri az ötletgazdák és a szervezők érdemeit.

[Megjelent a Vasi Szemle 2009. évi 2. (áprilisi) számában]